

POSTANOWIENIE

7 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

na posiedzeniu niejawnym 7 sierpnia 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie
w sprawie z powództwa A.G., W.F., R.K., P.P., S.G., T. P. (następcy prawnego
M.P.), W.D., J.B., Z.P., E.T. (następcy prawnego J.T., A.T., M.T.), K.K., J.T., B.K.,
B.Ż., J.S., K.G., I.Ż., I.P., P.P., E.Ł., L.S., S.J., R.L., M.K., J.P., M.S., S.C., S.N.,
H.C. (poprzednio S.), A.G. i Z.D.
przeciwko P. spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej P. spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 29 marca 2022 r., V ACa 401/20,

1. **odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
2. **zasądza od P. spółka akcyjna w W. na rzecz A.G., W.F., R.K., P.P., S.G., T.P. (następcy prawnego M.P.), W.D., J.B., Z.P., E.T. (następcy prawnego J.T.), K.K., J.T., B.K., B. Ż., J.S., K.G., I. Ż., I.P., P.P., E.Ł., L.S., S.J., R.L., M.K., J.P., M.S., S.C., S.N., H.C. (poprzednio S.), A.G. i Z.D. w równych częściach kwotę 12.500,13 zł (dwanaście tysięcy pięćset złotych trzynaście groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu (jego pełnomocnikowi) odpisu postanowienia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego P. S.A. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 29 marca 2022 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiediano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. np. postanowienia SN: z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; z 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostają przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1093) jego obowiązki obejmują zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia SN: z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z 25 maja 2021 r., II CSK 96/21). Ponadto, w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w powołanym przepisie nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia SN: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianego przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1

k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN: z 24 października 2012 r., I PK 129/12; z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, Biul. SN 2015, nr 5). Zagadnienie to nie może być przy tym pozorne, czyli m.in. nie może stanowić próby obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Przedstawienie we wniosku przesłanki występowania istotnego zagadnienia prawnego obliguje zatem skarżącego do sformułowania tego zagadnienia oraz przedstawienia odrębnej, pogłębionej analizy prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi do rozpoznania.

Pozwany wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, które przedstawił w formie pytań: „(1) czy zgłoszenie roszczeń dekretowych do gruntu może zostać zakwalifikowane jako następca niemożność świadczenia z innych stosunków prawnych, których przedmiotem są rzeczowe lub obligacyjne prawa do objętej wnioskami z art. 7 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na terenie m.st. Warszawy (Dz.U. nr 50, poz. 279 ze zm.; dalej: „dekret”) nieruchomości, powodująca wygaśnięcie zobowiązania (art. 475 § 1 k.c.); (2) czy pakiet socjalny może stanowić źródło indywidualnych roszczeń w ramach konstrukcji z art. 393 k.c., w przypadku gdy pakiet socjalny zawierany był z udziałem inwestora oraz pracodawcy (po jednej stronie), a pakiet nie zawierał odpowiednio precyzyjnie sformułowanych praw indywidualnych pracowników lub innych osób uprawnionych?”.

Skarżący nie sformułował żadnego zagadnienia prawnego w formule wyżej przedstawionej, jego wywód nie zawiera istotnej argumentacji prawnej. W istocie zagadnienia prawne wskazane przez skarżącego są pytaniami o trafność stanowiska Sądu Apelacyjnego wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem tej konkretnej sprawy i polemiką z tym stanowiskiem, związaną z zastosowaniem konkretnych przepisów prawa (a nie problemem związanym z istotnością zagadnienia prawnego). Zostały one odniesione do stanu faktycznego i przebiegu postępowania w tej sprawie, a skarżący nie wykazał ich bardziej ogólnego znaczenia.

W świetle powyższego należy uznać, że nie stanowi zagadnienia prawnego stwierdzenie o potrzebie dokonania oceny prawnej w określonym zakresie w sytuacji, gdy skarżący nie przedstawił argumentów, które świadczyłyby o możliwych rozbieżnościach interpretacyjnych, innych niż ocena, którą przyjął Sąd drugiej instancji. To samo dotyczy sytuacji, gdy skarżący nie wykazał wskazanego powyżej elementu „istotności” ani „nowości”, ograniczając się do przedstawienia argumentacji stanowiącej w istocie polemikę ze stanowiskiem Sądu drugiej instancji. W niniejszej sprawie ograniczono się do zgłoszenia wątpliwości, które w istocie stanowią pozór występowania w sprawie zagadnienia prawnego.

Odpowiedź na pierwsze zagadnienie prawne wynika z orzecznictwa wskazanego przez samego skarżącego. Zgodnie bowiem z poglądem reprezentowanym przez Sąd Najwyższy w uznawanych aktualnie standardach ochrony własności, które mają swoje wyraźne podstawy w Konstytucji RP (art. 21 i 64) ochrona, jaką zapewnia ustawodawca osobom, które utraciły własność nieruchomości w związku z wejściem w życie dekretu budzić może uzasadniony sprzeciw. Osoby te i ich następcy prawni mają – w oparciu o aktualne standardy obowiązujące w państwie prawa – podstawy do podważenia decyzji odmawiającej przyznania im własności czasowej, gdy zostały one wydane z naruszeniem prawa. Wykazanie, że decyzja została wydana z naruszeniem prawa otwiera im możliwość uzyskania prawa użytkowania wieczystego do gruntu i własności budynku. Gdyby ze względu na oddanie takiego gruntu w użytkowanie wieczyste innym osobom było – w chwili stwierdzenia, że decyzja odmawiająca przyznania własności czasowej została wydana z naruszeniem prawa – niemożliwe, osobom takim przysługuje odszkodowanie za utracone mienie. Taka ochrona wskazuje, że odpowiada ona aktualnym standardom, gdyż właściciel gruntu lub jego następcy prawni mogą odzyskać nieruchomość lub uzyskać pełne odszkodowanie, gdyby *restitutio in integrum* naruszało prawa innych osób (wyrok SN z 9 maja 2014 r., I CSK 342/13).

Jak ponadto trafnie wskazał Sąd Apelacyjny, Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sporu, wskazując, że w 2008 r. został dokonany podział nieruchomości przy ul. [...] na pięć działek, w wyniku czego roszczenia o ustanowienie prawa własności czasowej mogły być

realizowane z ograniczeniem do części nieruchomości geodezyjnie wyodrębnionej. W tym kontekście należy także zauważyć, że ewentualne ustanowienie prawa użytkowania wieczystego na podstawie art. 7 ust. 1 dekretu w części obejmującej działkę z budynkiem musiałoby wiązać się z koniecznością sprzedaży budynku (bloku mieszkalnego) znajdującego się na działce (niebędącego budynkiem w rozumieniu art. 5 dekretu). Sam fakt, że doszło do podziału działki świadczy o tym, iż Prezydent W. nie znalazł podstaw do wydania w tej części pozytywnej decyzji dekretowej.

Sąd Apelacyjny powołał się na powyższy pogląd Sądu Najwyższego, wskazując, że okoliczność zgłoszenia do gruntu roszczeń dekretowych w judykaturze nie jest kwalifikowana jako następcza niemożność świadczenia z innych stosunków prawnych, których przedmiotem są rzeczowe lub obligacyjne prawa do nieruchomości objętej wnioskami z art. 7 ust. 1 dekretu, powodująca wygaśnięcie zobowiązań (art. 475 § 1 k.c.).

Stanowisko Sądu *meriti* pozostaje zatem zgodne z tym reprezentowanym przez Sąd Najwyższy.

Odnosnie natomiast do drugiego z zagadnień prawnych zauważenia wymaga, że trafnie Sąd Apelacyjny wyjaśnił, iż Sąd Okręgowy w prawidłowo ustalił treść pakietu gwarancji socjalnych pracowników E. S.A. oraz regulaminu w sprawie zasad i trybu sprzedaży mieszkań tę spółkę, jak również dokonał wykładni ich postanowień. Ponieważ pakiet gwarancji socjalnych stanowił integralną część umowy sprzedaży akcji zawartej pomiędzy Skarbem Państwa a V., jego postanowienia zakwalifikował jako czynność prawną, tj. umowę zawartą pomiędzy trzema stronami, tj. Skarbem Państwa, V. oraz E. S.A. Odwołując się do art. 393 k.c., uznał, że E. S.A. zaciągnęły w pakiecie socjalnym zobowiązanie do niezwłocznego uregulowania stanu prawnego nieruchomości wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego przedsiębiorstwa, natomiast w regulaminie zobowiązały się do złożenia najemcy lub osobie bliskiej najemcy, wskazanej przez najemcę i razem z nim zamieszkalej, oferty sprzedaży lokalu mieszkalnego. Zobowiązania wyrażone w regulaminie precyzowały postanowienia pakietu socjalnego i były z nim powiązane.

W judykaturze Sądu Najwyższego nie budzi natomiast wątpliwości, że

pakiety socjalne traktowane są jako źródło indywidualnych roszczeń w ramach konstrukcji z art. 393 k.c., gdy pakiet socjalny zawierany był z udziałem inwestora oraz pracodawcy (po jednej stronie) albo gdy pracodawca następnie – bezpośrednio lub pośrednio – wyrażał wolę realizacji zobowiązań wynikających z pakietu wynegocjowanego bez jego udziału (zob. np. wyrok SN z 29 lipca 2003 r., I PK 270/02, OSNP 2004, nr. 16, poz. 281).

Źródłem zobowiązań pozwanego pozostaje nie tylko sam pakiet socjalny, ale także regulamin w sprawie zasad i trybu sprzedaży mieszkań przez E. S.A. Wbrew zatem twierdzeniom skarżącego wyrażonych w drugim z zagadnień prawnych pakiet zawierał precyzyjnie sformułowane prawa indywidualne pracowników. Okoliczność ta jest zresztą w sposób wyczerpujący wyjaśniona w motywach zaskarżonego orzeczenia. Sąd Apelacyjny bowiem precyzyjnie wskazał, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy mamy do czynienia z trzecim ze wskazanych rozwiązań – umową inwestora ze związkami zawodowymi przewidującą świadczenia pracodawcy (przez osobę trzecią) na rzecz pracowników/byłych pracowników i innych osób uprawnionych (na rzecz osoby czwartej). Konkretyzacja zobowiązań wynikających z pakietu socjalnego nastąpiła w regulaminie w sprawie zasad i trybu sprzedaży mieszkań przez E. S.A. obowiązek uchwalenia, którego wynikał z § 16 ust. 5 pakietu.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 9 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.), mając na uwadze, że powodowie wnieśli jedną odpowiedź na skargę kasacyjną.

[P.L.]

[ms]